

ความพยายามในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา ของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

โดย นายสมพร ใช้บางยาง

นับแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายคือ

“ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่”

“ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง”

“ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง”

ด้วยกระบวนการ วิธีการ และกิจกรรม ครอบคลุมหลากหลายลักษณะ ดังที่พวกเราได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันขยายผลไปยังชุมชนในตำบล จากหนึ่งตำบลไปยังอีกหลายตำบลหลายพื้นที่ หลายจังหวัด

ในปี ๒๕๕๗ เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ได้ปรับและพัฒนา “กระบวนการ วิธีการ และกิจกรรม” ให้มีคุณภาพและไปสู่ความยั่งยืน ให้เป็นเสมือนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการพัฒนาของประเทศ และทำหน้าที่เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์และการแปลงแนวทางการปฏิรูปสังคมสู่การปฏิบัติของชุมชน ตำบลองค์กร และทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ถ้าพวกเราเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้ทบทวนตนเอง ก็จะเห็นว่า राष्ट्रธรรม
ความพยายามของสมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา
ปรากฏเป็น ๓ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่าง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นับได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่เชิงนโยบายสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ โดยได้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงความร่วมมือ มี นายรัชชชัย พักอังกูร เป็นประธานคณะทำงาน พร้อมทั้ง กรม ส่ง เสริม การ ป ก ครอบ ง ่ อ ง ถิ่น ยั ง ไ้ แ ต่ ง ตั้ ง ใ้ มี ผู้ประสานงานกับ สสส. ซึ่งส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นต่อแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

ประการที่ ๒ ปลุกฝังให้เกิดวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล โดยจัดทำหลักสูตรการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล ที่ผ่านการทดลองใช้และประเมินถึงประสิทธิผลของการนำใช้หลักสูตร พร้อมๆ กับการปรับปรุงโปรแกรมการบันทึกและประมวลผลข้อมูลให้สะดวกและง่ายต่อการนำใช้ โดยมีนักจัดการข้อมูล จำนวน ๒๐๓,๗๕๐ คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑,๖๓๐ แห่ง ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วไปดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลตำบลและบูรณาการเข้าสู่ระบบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการตรวจสอบข้อมูลพบว่า คุณภาพของข้อมูลดีขึ้นตามลำดับและเป็นฐานข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่และประสานความร่วมมือจากองค์กรนอกพื้นที่

ประการที่ ๓ เพิ่มขีดความสามารถของคนทำงาน ทั้งบุคลากรของท้องถิ่นและองค์กรชุมชน โดยจัดทำหลักสูตรการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนสำหรับนักวิชาการ

ชุมชนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน มีผู้ผ่านการฝึกทักษะด้วยหลักสูตรนี้ จำนวน ๑๒,๘๕๐ คน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒,๕๗๐ แห่ง และผู้ผ่านการฝึกทักษะและมีความสามารถในการทำหน้าที่พี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาภายในเครือข่ายได้ จำนวนกว่า ๕๐๐ คน บุคลากรกลุ่มนี้จะเป็นกำลังคนที่ทำให้ “คุณภาพการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนและเครือข่ายดีขึ้นตามลำดับ” จนกล่าวได้ว่า “พวกเราเรียนรู้เป็น เรียนรู้เก่ง เรียนรู้แล้วไปสร้างเรื่องดีๆ ความเป็นพลเมืองเกิดขึ้นอย่างทั่วถ้วน”

ประการที่ ๔ เชื่อมั่นในพลังของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่าย กว่า ๒,๐๐๐ แห่ง ได้จัดทำแนวทางการเรียนรู้ภายในพื้นที่และดำเนินการในพื้นที่ การเรียนรู้เริ่มจากข้อมูลการวิจัยชุมชนกับการสำรวจข้อมูลสถานะของชุมชนมาช่วยกันอธิบายสิ่งที่เป็นตัวอย่างดีๆ ที่เรียกว่า “แหล่งเรียนรู้” ที่มีในชุมชน ประโยชน์ของการเรียนรู้ร่วมกันที่พบคือ รู้จักกันมากขึ้นและเกิดการดำเนินงานเป็น “เครือข่าย” ในพื้นที่ที่เกื้อกูลกันและกัน การรวมตัวเป็นเครือข่ายส่งผลให้การทำงานกับองค์กรอื่นมีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ให้คนในชุมชนได้จริง

ประการที่ ๕ ยกระดับ “ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาวะชุมชน” ที่มีอัตลักษณ์หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะให้ทำหน้าที่ “ศูนย์ฝึกอบรมเฉพาะด้าน” หรือที่เรียกว่า “มหาวิทยาลัย” เป็นการเพิ่มทักษะในการสรุปบทเรียนของชุมชนท้องถิ่นให้เป็น “ชุดความรู้ทั่วไป” ที่นำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้ ประกอบกับการมีทีมงานที่มีขีดความสามารถในการจัดการถ่ายทอดให้กับผู้นำหรือบุคคลทั่วไปได้

ประการที่ ๖ สนับสนุนให้มีการดำเนินเฉพาะเรื่องเฉพาะประเด็น ภายใต้ ๒ หลักการ คือ การใช้พื้นที่เป็นฐานในการพัฒนาและคำนึงถึงสุขภาวะทุกงานทุกกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากแนวคิด วิธีการหรือแนวทาง และกิจกรรมที่แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติมา ในส่วนนี้คาดว่าจะพัฒนาต่อยอดเป็น “ศูนย์เรียนรู้เฉพาะเรื่องเฉพาะประเด็น” เช่น

ศูนย์เรียนรู้ด้าน การดูแลผู้สูงอายุ

เกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย

การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การจัดการปัญหาท้องวัยรุ่น

การพัฒนาระบบพลังงานชุมชน

การควบคุมการบริโภคยาสูบ

การจัดการปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การสร้างพลเมือง

การจัดการขยะและมลพิษและศูนย์เรียนรู้ด้าน

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

เป็นต้น

ประการที่ ๗ ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำความดี เพื่อวางรากฐานความเป็นพลเมือง แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม พัฒนาวิธีการทำงานแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดูแลคนทุกคนในพื้นที่ได้ ตลอดจนเป็นแนวทางในการลดข้อจำกัดของการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยการอาสา จนสามารถสร้าง “เครือข่ายอาสาทำดี” มีสมาชิกไม่น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ คน และ เกิดกองทุนอาสาทำดี เพื่อเป็นทรัพยากรในการสนับสนุนกิจกรรมการทำดีที่จำเป็นของเครือข่ายอาสาทำดี

ปี ๒๕๕๘ เป็นช่วงเวลาที่เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่โดยการสนับสนุนของ สสส. แสดงความพร้อมทั้งด้านพลังผู้นำ พลังข้อมูล พลังองค์กร และโดยเฉพาะพลัง ปัญญา ที่จะทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน อันนำไปสู่การปฏิรูปสังคมและการสร้างพลเมือง ให้เพิ่มมากขึ้น มวลพลังดังกล่าวจะเป็นฐานสำคัญให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานในปี ต่อไปมีความเข้มข้นและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกันสร้างเมืองคุณธรรม เมืองของ แผ่นดิน ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ต่อไป

ซึ่งในวันนี้พวกเราได้รับเกียรติอย่างสูงยิ่ง จาก ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ที่ท่านได้ให้ความเมตตา ระยะเวลา อันมีค่า มาให้ข้อคิด ความเห็นที่ดีๆกับพวกเราในการสร้างเมืองคุณธรรม เมืองของแผ่นดิน นับเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ ที่ยิ่งใหญ่ ให้เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้เกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในการทำมาดี ขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้